

Педагогическо списание на
Великотърновския университет
„Св. св. Кирил и Методий“

ПЕДАГОГИЧЕСКИ
АЛМАНАХ

Брой 1, 2025

DOI: 10.54664/YBDW8803

ПЕДАГОГИКА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

HIGHER EDUCATION

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА И ИНТЕРКУЛТУРНИЯТ ОПИТ – БАЗОВА ЦЕННОСТ ЗА УНИВЕРСИТЕТСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Елена Благоева¹

INTERNATIONALIZATION AND INTERCULTURAL EXPERIENCE – A CORE VALUE FOR UNIVERSITY COMMUNITIES

Elena Blagoeva

Abstract: Recognizing higher education (HE) as a common good and taking it in a new direction reveals the true potential of higher education's transformative power, which transcends the existing modernization agenda. The article examines the shortcomings of modernization in HE and analyzes the events that require a deeper transformation – the COVID-19 pandemic, digital transformation, the drive for sustainable development, the changing geopolitical context and societal demands. This brings approaches to internationalization and the development of intercultural skills to the fore. Internationalization has been cited as an essential factor in the necessary transformation. Its contributions to students, faculty, and institutions are reviewed, which are summarized in several areas – cultural interaction and international experience, academic benefits, personal development, professional development, and improving employability.

Keywords: internationalization, intercultural competences, transformation of HE.

Въведение

Феноменът или понятието, което днес наричаме „глобализация“, не е безпрецедентен що се отнася до висшето образование (ВО). От създаването на университетите студентите винаги са пътували в чужбина, за да учат, а учените винаги са работили извън своите родни страни (De Wit 2002). Винаги е имало доминиращ език за комуникация – латински, после немски, сега английски. Мултинационализацията на висшето образование, която днес наричаме „трансгранично/международно сътрудничество“, също има исторически корени. По време на колониалния период

¹ Елена Благоева – д-р, професор по теория и управление на образованието в департамент „Чужди езици и култури“, секция „Педагогика“, Нов български университет. eharbasanova@nbu.bg

университетите в метрополиите често създавали филиали или спонсорирали нови училища в колониите – британците в Африка и Азия, холандските институции в днешна Индонезия и френските инициативи в Африка и Азия, римокатолическите университети създавали нови институции в Латинска Америка и Филипините, и др. (Albah 2004). Днес появата на глобалния образователен пазар се проявява под формата на различни мултинационални инициативи – програми с двойни или съвместни дипломи, свързващи академични институции или програми в една държава с техни аналози в друга; университети в една държава, които създават филиали в друга или използват средства за дистанционно обучение, за да предоставят своите програми извън своята територия. Основният страх във връзка с глобализацията и мултинационализацията във ВО е свързан с опасността по-богатите /големите/ престижните системи да се наложат върху останалите и да заличат техните специфики и уникалност. Исторически, а и до момента, преобладават движенията от Юг към Севера и от Изток към Запад. Като отговор на тези напрежения се появяват процесите на интернационализация. Интернационализацията на висшето образование е процес на интегриране на международно/межкултурно измерение в преподаването, изследователската работа и други услуги, предлагани от институцията“ (Knight 1994; Knight 2003). В този смисъл „интернационализация“ е дейност или процес, който поставя акцента върху трансфера от едни нации към други или към една интернационална среда извън собствените граници. Като при този процес на трансфер се запазват връзките между отделните нации и на национално ниво се отчита въздействието върху и от другите (Благоева 2013), като се търси не „пазарен дял“ и надмощие, а разбиране и сублимация на усилията. „Колкото повече хората се различават, толкова повече те трябва да се учат един от друг. За да се прави това, трябва да съществува взаимно уважение и достатъчно любопитство един към друг“ (Barnlund 1997).

Предлаганият материал се основава на документален анализ на актуалните идеи за развитие на ВО, анализ на съвременните подходи към интернационализация и сравнителен анализ на проучвания на Европейската комисия, базирани на обратната връзка от близо 77 000 студенти и служители и над 500 организации.

Резултати

Модернизация vs. Трансформация

Поради централната роля на икономиката на знанието за развитието на 21. век, висшето образование е придобило безпрецедентно значение както вътре в страните, така и на международно ниво, заради своите роли в образованието на хора за новата икономика и създаването на нови знания. Тази цел не би могла да се постигне в изолираността на една институция или в рамките на националната граница. Бъдещето на нашите общества и университети зависи от тяхната способност да възползват максимално от естествено възникналата взаимосвързаност. Като необходимостта е от сътрудничество, а не конкуренция. Необходима е трансформация на ВО и университетите, но т.н. „модернизация“ се оказва не точно това, което е нужно.

В духа на UNESCO International Commission on the Futures of Education, можем да кажем, че въпреки някои положителни аспекти, първоначалният подход към модернизация се фокусира основно върху:

- *Икономическа стойност* на висшето образование.
- *Върхови постижения.*
- *Ефективност и предприемачество.*

Въпреки че някои от тези тенденции разтърсиха университетите и доведоха до подобряване на организационни въпроси и излизане от инерцията на „кулите от слонова кост“, развитието в тази посока причини загуба на част от значението и важността на университетите и до неправилно разбиране за това какво са или трябва да бъдат университетите (UNESCO 2021). Действайки по този дневен ред през последните 30 год., съвременните университети започнаха да виждат последиствия, неотговарящи на целите, започна да се проявява дори чувство на неудовлетвореност сред преподаватели, студенти и изследователи и то до такава степен, че вече и за самите екипи, ръководства и общественост става ясно, че е необходимо преосмисляне.

1. Тъй като икономическата стойност е изчислявана под влияние на теории за човешкия капитал и заетостта, това постепенно фокусира висшето образование предимно върху науки и технологии за формиране на човешки ресурси. Новоформиращото се разбиране е, че заетостта изисква широкообразователен подход, основан на активно сътрудничество в нова образователна екосистема, която приветства дигиталните иновации, но подчертава човешкия аспект на образователните и педагогическите отношения. Значението на хуманитарните науки и изкуствата е важно, за да гарантираме, че произвеждаме етичните лидери на света, вместо да се фокусираме само върху технологични умения. Включването, равенството, плурализмът, академичната свобода, търсенето на знания, креативността и критическото мислене трябва да бъдат в сърцето на университета, както и непрекъснатото укрепване на почтеността и етиката. Те са от съществено значение за бъдещето на международно и взаимосвързано общество. Висше образование, насочено единствено към увеличаване на заетостта, би било неефективно в средносрочен и дългосрочен план.

2. Терминът „върхови постижения“, чиято аргументация и измерване се основава на системи на конкурентоспособност, отговорност и акредитационни процеси, в голяма степен се превърна в дисциплинарно и хиперактивно състезание за точки. Той също би трябвало да се преосмисли, за да се създаде по-трансдисциплинарно разбиране на науките и хуманитарните дисциплини. Интердисциплинарността е от изключителна важност и трябва да включва всички дисциплини, не само STEM.

3. Разбирането на термините „ефективност“ и „предприемачество“ се прехвърлиха от бизнеса във ВО почти буквално. Това, обаче, вкарва в университетите пазарни правила, корпоративни процеси и динамики на приватизацията, което на свой ред създава мощна глобална индустрия за висше образование. Стремешът към ефективност, предприемаческият дух мобилизират и активират университетските общности. Но цялата концепция би трябвало да се преразгледана, за да се включи по-широко участие, свобода и активно гражданство, които развиват съвместно общество с множество гласове. Услугите, предоставяни от университетите на обществото, не могат да се оценяват само през призмата на бизнеса или технологиите. Основната им стойност би трябвало да се разглежда в контекста на ангажимента им към обществото, към което принадлежат, като дават както локална, така и глобална перспектива. Ключовата роля на висшите училища (ВУ) за задвижването на социалния и икономическия прогрес се изразява в обучаването и, най-вече, възпитаването на студентите като ценностно ориентирани активни личности. За да изпълнят своите мисии, университетите трябва да се върнат към уникалните характеристики, които определят тяхната идентичност, сила и същинска стойност за обществото: да бъдат различни от всички останали институции, особено от бизнес организациите.

Този нов дух и нова посока, които печелят все повече гласове, открива истинския потенциал на трансформационната сила на висшето образование, който надхвърля съществуващия дневен ред за модернизация. „Единство в разнообразието“ се оказва точен и убедителен образ. Неговата логика е особено убедителна в областта на ВО и води до неоспорими, често неочаквани елементи на допълнителната идентичност „да бъдеш европейец“, редом с това да бъдеш белгиец, испанец или французин. Това извежда подходите към интернационализацията и развитието на интеркултурни умения на преден план.

Влияние на промените

Светът непрекъснато се променя. Говоренето за промяната може да бъде уместно по всяко време в човешката история. Въпреки това, през последните години различни събития – внезапни или предвидими – доведоха до дълбоки трансформации, които оказаха значително влияние върху висшето образование и особено върху интернационализацията на висшето образование. Различните събития също имаха различни въздействия – някои бяха интензивни, но временни, други бяха по-слаби, но продължителни. Това, което прави особено интересно и важно обсъждането на бъдещето на интернационализацията днес, е фактът, че тези различни събития се случиха в относително кратък период от време и техните ефекти са взаимосвързани и е почти невъзможно да

се обсъжда един от тях, без да се споменават останалите – пандемията от COVID-19, цифровата трансформация, стремежът към устойчиво развитие, променящият се геополитически контекст и обществените изисквания.

Много вече е написано за пандемията от COVID-19 и нейните ефекти върху интернационализацията на висшето образование, така че не е необходимо да повтаряме цялата дискусия тук. Пет години по-късно е важно да се подчертае, че много от прекъсванията, които COVID-19 донесе в дейностите по интернационализация, бяха временни и че повечето дейности са възобновени още през 2022 г. Типичен пример е мобилността на студентите, която, по численост, вече е достигнала предишните си нива в много държави по света. В Таб. 1 са показани показателите за България. Нарасналите бройки за обмен показват, че мотивацията на българските студенти не се различава от тази на колегите им от останалите държави-членки, но крайно недостатъчният брой проекти свидетелства за ниска мотивацията на ВУ за по-активно сътрудничество чрез по-сложни дейности.

Таблица 1. Осъществени дейности по програма ЕРАЗЪМ+ в България, 2022 г.
(без сектори „Младеж“ и „Спорт“)

Дейност/ Стойност	Висше образование	Професионално образование	Училищно образование	Образование за възрастни
Мобилност – осъществени проекти	52	136	155	30
Мобилност – безвъзмездна помощ (в евро)	15 582 264	9 274 036	3 543 424	845 296
Мобилност – участващи институции	64	142	157	30
Мобилност – брой лица общо (приети)	За 2022 – студенти 14 045; служители 4141 За 2019 – студенти 10 976; служители 3393			
Мобилност – брой лица общо (заминали)	За 2022 – студенти 16 553; служители 6785 За 2019 – студенти 13 378; служители 6105			
Проекти за сътрудничество	17	21	46	25
Проекти – безвъзмездна помощ (в евро)	4 950 951	6 649 755	7 130 000	2 380 000
Проекти – участващи институции	97	104	229	82

Източник: (European Commission 2022)

Пандемията доведе и до трансформации, които са дългосрочни и дори когато нещата изглеждат отново така, както бяха, всъщност могат да се видят важни разлики. Една от тях е новата практика на виртуален обмен, която засилва интернационализацията „у дома“ и допринася за започналата вече промяна в нагласите на настоящите и бъдещите поколения към понятието „устойчивост“. Интегрираното разбиране на неговите принципи създава среда от училищното до висшето образование, която подхранва креативността, критичното мислене и иновациите, като дава възможност на учениците да станат активни агенти на промяната в създаването на по-устойчиво бъдеще (Afrikanov 2023).

Дигиталното развитие нито напълно революционизира образователните системи, нито доведе до изчезването на университетите, както някои хора прогнозираха по време на пандемията,

но предизвика съществени трансформации. Виртуалните средства за сътрудничество доведоха до нови партньорства между различни ВУ по света, а съвместните методи на преподаване, като виртуални обменни програми и съвместно международно онлайн обучение (COIL), сега са по-чести и са допринесли за увеличаване на акцента върху интернационализацията у дома в много ВУ. Трансформира се и начинът, по който студентите и ВУ комуникират помежду си.

Сменящият се геополитически контекст оказва значително влияние върху интернационализацията. Прилагането на по-интервенционистки политики от страна на държавите, води до намаляване на институционалната автономия, особено по отношение на партньорствата и по-специално на изследователските партньорства. Такъв политически натиск може да бъде както директен, чрез въвеждането на нови правила и регулации, ограничаващи партньорствата с ВУ в определени държави, така и индиректен, като вид социален натиск да се избягва сътрудничество с партньори в определени държави.

Пандемията разкри неравностойната природа на интернационализацията, което от своя страна доведе до повишени социални изисквания в тази посока. Това се случва както на макро, така и на микро ниво. На макро ниво, например, се увеличават гласовете, които изискват интернационализацията да се отклони от „колониалната“ интернационализация (неравностойността на движенията Юг – Север) към такава, която позволява на университетите да бъдат глобално ангажирани, без да губят своята местна специфика и ценности. На микро ниво различни малцинства и маргинализирани лица изискват повече включване и равенство в интернационализацията. Теми като многообразие, равенство и включване, и социална справедливост са високо в дневния ред на интернационализацията на много ВУ по света.

Дискусия

Интегративен подход към интернационализацията

Очертава се развитие към нов тип интернационализация – за обществото и глобалното общо благо – интернационализация, която позволява да бъдат чути различни гласове от целия свят; която помага на студентите да израснат като отговорни граждани, насърчавайки сътрудничество в изследванията, за да се намерят отговори не само на належащите глобални предизвикателства, но и на тези на национално и местно ниво (IAU 2023).

По-високо ниво на развитие на концепцията за интернационализация се постига когато се прилага интегративен подход. При него интернационализацията се разглежда като комплексен процес на интегриране на международните и/или межкултурните аспекти както в академичните програми, така и в стратегиите и процедурите на дадена институция. Студентската мобилност е основен стълб в интернационализацията на университетите, но не е достатъчна. Основен стремеж при интегративния подход е да се осигури устойчивост чрез широка гама от дейности, политики и процедури, свързващи академичната и организационната работа на ниво институции и системи, което дава възможност за съизмерване с партньорите, развитие и апробиране на идеи, съвместни програми, реформи в политиките или законодателството. Интегрираната стратегия за интернационализация е предпоставка за преосмисляне и реструктуриране на международното портфолио на всеки университет. Внедряването на международно измерение в дейността на университета повишава неговата привлекателност и конкурентоспособност, като обогатява академичната мисия, разширява международното сътрудничество и в крайна сметка води до по-високо качество на образованието, изследванията и услугите.

Влияния и ползи

Интегративният подход стартира двупосочен, постоянно обогатяващ се процес – различните дейности стимулират развитието на международния опит и интеркултурните компетенции на участниците, а те от своя страна генерират нови и разнообразни идеи за структуриране на ефективни действия в специфични контексти. Независимо че няма единна дефиниция, терминът „интеркултурна компетентност“ днес се използва широко в областта на межкултурната комуникация. Развиването на интеркултурна компетентност изхожда от факта, че всеки индивид е

комплексно културно същество, което притежава репертоар от културно-формирани гледни точки за света и поведенчески норми. Този репертоар влиза в действие при общуването с другите хора (Antal, Barham 1992). Интеркултурната компетентност е начин да се превъзмогнат ограниченията, запечатани в културно-формирания „репертоар“ на индивида, създавайки способност за нови отговори, различни начини на отклик, разширявайки потенциалните интерпретации и поведение на индивида при взаимодействието му с хора от различни културни групи. Интеркултурната компетентност дава способност на хората да откриват различни гледни точки към действителността, което пък прави много по-възможно възникването на общо разбиране и колаборативно действие (European Commission 2018).

Според анализа на разгледаните документи (European Commission 2018, 2019) и публикации, могат да се направят следните изводи по отношение на влиянието на интернационализацията и ползата от по-високата степен на интеркултурни компетенции на студентите:

1. Културно взаимодействие и международен опит

- Културна осъзнатост: Студентите се потапят в различна култура, което подобрява тяхното межкултурно разбиране и толерантност. 9 от 10 студенти смятат, че са подобрили своите способности да се адаптират, да взаимодействат с хора от други култури като са повишили своите комуникационни умения и интеркултурните си компетенции. 93% заявяват, че са развили способност да взимат предвид културните разлики и така да се разбират по-добре с колеги от други култури.

- Езикови умения: Излагането на различни езици подобрява тяхната езикова компетентност, особено в езика на приемащата страна.

- Европейска идентичност: Над 90% чувстват по-силна европейската си идентичност, като надграждаща националната, благодарение на придобитите знания и опит за общите ценности, култури и традиции на различни европейски страни. Опитът в чужбина често променя гледната точка на студентите относно културното многообразие и международното сътрудничество, насърчавайки межкултурната откритост и чувството за принадлежност към ЕС.

- Глобално мислене: Опитът от живота в чужбина стимулира по-отворено и глобално ориентирано мислене.

2. Академични ползи

- Разширени академични знания: Обучението в нова среда излага студентите на различни академични програми и стилове на преподаване, разширявайки техните знания и перспективи.

- Достъп до нови ресурси: Задоволство, че могат да се използват уникални ресурси, изследователски съоръжения или академични мрежи, които не са налични в родната институция.

3. Личностно развитие

- Независимост и увереност: Животът в чужбина помага да се придобие независимост, поради самостоятелното управление на живота в чужда страна – ежедневни проблеми, финансите, отношения.

- Междоличностни умения: Срещата с хора от различни среди и формирането на международни приятелства подобряват комуникацията, емпатията и уменията за изграждане на мрежи. Като ценност се извежда процесът на развитие на адаптивност към нови ситуации, среди и култури, което изгражда устойчивост и умения за решаване на проблеми.

4. Професионално и личностно развитие и подобряване на пригодността за работа

- Кариерни умения: Подчертава се развитието на меки умения, като комуникация, адаптивност и решаване на проблеми, които са от решаващо значение за съвременния пазар на труда. Тези умения не само подобряват пригодността за заетост, но също така са високо ценени от работодателите, като 90% от възпитаниците използват уменията, придобити в чужбина, в професионалния си живот.

- Възможности за изграждане на мрежи: Срещата с хора от различни среди и формирането на международни приятелства подобряват уменията за комуникация в смесени екипи и емпатия, отваря врати към нови професионални мрежи, включително контакти в академичните и трудовите пазари в приемащата страна.

- **Подобрен CV:** Международният опит често е ключов диференциатор в автобиографията, тъй като работодателите ценят кандидати, които са показали способност да общуват и работят в различни културни среди.

- **Познания за трудовия пазар:** Животът в чужбина може да предостави прозрения за различни трудови пазари и условия на работа, помагайки на студентите да развият по-глобална перспектива за бъдещата си кариера. Над 70% от студентите се чувстват по-уверени в избора си на кариера след престоя си по Еразъм, а 72% твърдят, че опитът им е помогнал да си осигурят първата работа. Възпитаници на Еразъм от предходни периоди също са склонни да намират работа по-бързо, като 80% си осигуряват работа в рамките на три месеца след дипломирането.

- **Гражданска активност:** Различните дейности насърчават активното европейско гражданство, като разширяват осведомеността за социални, политически и екологични въпроси в Европа.

Заклучение

Последното световно изследване от 2024 г. отново извежда като най-важна цел и полза от интернационализацията на глобално ниво „Засилено международно сътрудничество и изграждане на капацитет“, както и „Повишени глобални, международни и межкултурни знания, умения и компетенции както за студентите, така и за персонала“ (Marinoni, Bartolome, Cardona 2024). Университетите играят ключова роля в създаването на чувство за взаимосвързаност, в развитието на межкултурни компетенции и насърчаването на межкултурното разбирателство и сътрудничество чрез преподаване, учене, международни съвместни изследвания и ангажираност към общността. Ангажираното межкултурно обучение и диалог са от съществено значение за справяне със сложните предизвикателства, пред които са изправени човечеството и светът. През 2015 г. Генералната Асамблея на ООН приема програмата „Трансформиране на нашия свят: Дневен ред за устойчиво развитие до 2030 г.“ (United Nations 2015). Този дневен ред е план за действие за по-добър живот на хората и планетата, за благоденствие, мир и взаимно сътрудничество. Днешният ден показва, че не сме напреднали много. Но призванието на университетите е да допринасят за изграждането на глобално гражданство и социална отговорност, както в рамките на националните граници, така и отвъд тях. Принципите на включване, равенство, плурализъм, академична свобода, стремеж към знание, креативност и критическо мислене трябва да бъдат в основата на университетската дейност, наред с постоянното укрепване на почтеността и етиката, за да формират уважение към другите и по-силна ангажираност към правата на човека, демокрацията, върховенството на закона и изграждането на мир. Тези принципи са от съществено значение за бъдещето на едно международно и взаимосвързано общество.

ЛИТЕРАТУРА

Afrikanov, L. (2023). *Green Education for Primary Teachers in Bulgaria, Romania and Serbia. Theoretical and practical model.* Sofia: Bulgarian Union of Teachers

Благоева, Е. (2013). *Интернационализация на висшето образование в Европа. Формиране и управление на процесите на интернационализация в Европа като елемент от управлението на висшето образование.* София: НБУ. // **Blagoeva, E. (2013)** *Internatsionalizatsia na vissheto obrazovanie v Evropa. Formirane i upravlenie na protsesite na internatsionalizatsia v Evropa kato element ot upravlenieto na vissheto obrazovanie.* Sofia: NBU.

Altbach, Ph. (2004). Globalisation and the University Myths and Realities in an Unequal World. *Tertiary Education and Management*, 10, 1, 3–25

Antal, A. B. and Barham, K. (1992). Setting the international agenda, *Ashridge Management Review*, Summer 1992, 18–20.

Barnlund, Dean C. (1997). Communication in a Global Village. *Intercultural Communication: A Reader*. 8th ed. Belmont: Wadsworth Publishing Company, 115–123.

De Wit, H. (2002). *Internationalization of Higher Education in the United States and Europe.* Westport, CT: Greenwood.

European Commission. (2018). *Erasmus+ higher education impact study – Final report*. Brussels: Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/162060> (Прегледано на 10.10.2024)

European Commission. (2019). *Erasmus+: a turning point in the lives of 5 million European students*. Докътно от: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_19_2548/IP_19_2548_EN.pdf (Прегледано на 2.10.2024)

European Commission. (2022). *Data on Erasmus+ in Bulgaria in 2022. Statistics on mobility, cooperation and other data*. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/factsheets/2022/bulgaria> (Прегледано на 2.09.2024)

International Association of Universities. (2023). The Future Of Internationalization In A Changing World. *IAU Horizons*, Vol.28/1, 12–13. https://www.iau-aiu.net/IMG/pdf/iau_horizons_vol.28_1_en_v5_1_.pdf?utm_source=ACA&utm_campaign=14d7b15230-NL-EE-2023-05_COPY_01&utm_medium=email&utm_term=0_-27c8cf6a92-%5BLIST_EMAIL_ID%5D, Vol.28/1, p.12 (Прегледано на 3.09.2024)

International Commission on the Futures of Education. (2021). Reimagining our futures together: a new social contract for education. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707> (Прегледано на 22.06.2024)

Knight, J. (1994). *Internationalization: Elements and Checkpoints*. Ottawa: Canadian Bureau for International Education

Knight, J. (2003). *Updating the Definition of Internationalization. International Higher Education*. Boston: Centre for International Higher Education, Boston College

Marinoni, G., Bartolome, S., Cardona, P. (2024). Internationalization of Higher Education: Current Trends and Future Scenarios, *IAU Global Survey Report*, 6th edition, p.16. https://www.iau-aiu.net/IMG/pdf/2024_internationalization_survey_report_digital.pdf (Прегледано на 20.05.2024)

United Nations. (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. <https://sdgs.un.org/2030agenda> (Прегледано на 22.06.2024)